

Søe-Lieutenant-Selskabet d. 5/11-46.

Søværnet i det forløbne og i det kommende Aar.

Hr. Formand! Mine Herrer!

Igen i Aar skal jeg have den Ære her i vort Selskab dels kort at gøre Rede for de vigtigste Tildragelser inden for Søværnet i det Aar, der er gaaet, dels, saa vidt det er gør ligt, at opridse nogle Retningslinier for Søværnets nærmeste Fremtid.

Om den første Del af Aftenens Emne skrev jeg i Juli-Heftet af Tidsskrift for Søvesen en kort Artikel, og da jeg troer, vi plejer at læse Tidsskriftets Indhold, kan jeg maaske være saa ubeskedent at gaa ud fra, at denne Artikels Indhold er kendt af de fleste her tilstedeværende, og dette i Forbindelse med at vi alle i Hovedtrækkene kender Udviklingen i det Aar, der er gaaet, maa føre til, at jeg om de faktiske Ting, der er sket, kan fatte mig i forholdsvis Korthed og lægge des mere Vægt paa de Synspunkter, der har ligget til Grund herfor og paa Fremtidsmulighederne.

Udviklingen fra Krigsafslutningen og indtil nu er vel kendt.
Hovedlinien har været

Samling af Personellet,
Oprydning efter Tyskerne,
Samling af Materiellet og derefter først og fremmest
Personeluddannelse og
Ministrygning.

Efter 3 Aars mangelfuld Uddannelse, især paa Søen, og derpaa følgende 2 Aar uden Uddannelse og Øvelser, i hvert Tilfælde slet intet paa Søen, var det klart, at Personellet af alle Kategorier og ikke mindst Kadetter og Elever var kommet saa langt tilbage, at en Genoptagelse af hele Skoleuddannelsen saa hurtig som muligt var bydende nødvendig.

Med Personellets Dygtighed staar og falder Værnenes Effektivitet.

De første Materielanskaffelser tog derfor ogsaa Sigte paa at skabe Mulighed for Træning af de to Skolers Elever paa Søen.

Det første Aar maatte man klare sig med det Skibsmateriel, der tilfældig var tilbage efter Besættelsestiden; det var ikke godt og ikke særlig anvendeligt til Skoleformaal; men der var ingen anden Mulighed da.

I indeværende Aar har man kunnet bruge de to fra England indkøbte Fregatter, og efter at begge Skibene nu har været ude i Sommer som Skoleskibe, har jeg forstaaet paa de to Skibschefer, at Fregatterne som saadanne er særdeles vel egnede til dette Formaal.

En Del Smaating og enkelte mere væsentlige Forandringer bør dog endnu foretages, for at Skibene kan blive saa gode som muligt til Skoleskibe, ligesom en omhyggelig Gennemgang - især i "Holger Danske" - af Skrog m. m. er nødvendig af Konserveringshensyn.

Ogsaa Korvetten "Thetis" er i Forbindelse med dens Tjeneste som Inspektionsskib i Nordsøen og ved Færøerne taget i Brug som Skoleskib for Søkadetlærlinge.

Endnu i 1947 vil man kunne klare sig med dette Skoleskibsmateriel; men man maa forudse, at det ikke vil slaa til formentlig allerede i 1948, henset til de store Klasser paa begge Skoler.

Der vil dog ikke paa nuværende Tidspunkt være Tale om Anskaffelse af mere specielt Skoleskibsmateriel. Vægten lægges nu paa det rent militære Materiel, men herom senere.

Paa Ministrygningsarbejdet blev der, som alle ved, sat stærkt ind straks efter Krigens Afslutning; og en væsentlig Del af dette Arbejde er nu afsluttet med indeværende Sommer.

Der har hertil været anvendt en meget betydelig Del af vort Personel, en saa stor Del, at det i mange Henseender er gaaet ud over Søværnets anden Tjeneste. Men det har været et nødvendigt Arbejde, og et Arbejde, der har givet Resultater i forøget Sikkerhed for vor Skibsfart.

En Del af det Materiel, der har været til Disposition, har desværre ikke været godt. De fra engelsk Side laante engelske og tyske Ministrygere har i og for sig været udmærket anvendelige til Formaalet; men der har været saa mange Havarier, især paa Maskinerierne, der i Forvejen var i daarlig Tilstand, at alt for lang Tid har maattet tilbringes

paa Værft med nødvendige Reparationer. At dette mange Gange har været utilfredsstillende for Personellet er naturligt.

Disse Ministrygere er kun laante, ikke købte, og der betales ingen Leje for dem.

Den Indskrænkning, der nu er foretaget i Ministrygningen, skyldes i og for sig ikke, at der ikke stadig foreligger Opgaver paa dette Omraade; men Nødvendigheden af dels at frigøre Personel til andet, væsentligt mere militært, Arbejde, dels af at hjemsende bl. a. en Del af Søofficererne i Reserven, der for lang Tid siden har søgt om Hjemsendelse for ikke at miste Mulighederne for Ansættelse i Handelsflaaden. De har været holdt inde i Henhold til den gældende Bemyndigelseslov, og det har været nødvendigt af Hensyn til alle de for Søværnet foreliggende Opgaver; men det har ikke kunnet undgaaes i mange Tilfælde at virke haardt for den enkelte.

Et andet Kapitel i Ministrygningen er det Arbejde, som udføres af tyske Ministrygere med tyske Besætninger under dansk Kontrol.

Med Stationer i Hirtshals, Frederikshavn og Kjøbenhavn har disse Fartøjer strøget Miner i Skagerrak, i den nordlige Del af Kattegat, Aarhus Bugt og i den nordlige Indgang til Sundet.

Der har ialt været anvendt 50 Fartøjer med ca. 2500 Mands Besætning, incl. Basisfolk.

Der har til Tider været visse Vanskeligheder med disse Besætninger, dog mindre end man egentlig maatte forvente, og efter alt, hvad der foreligger, udfører de Arbejdet tilfredsstillende.

Med Hensyn til Flaadens Skibsmateriel kan Status gøres op saaledes:

Straks efter Krigsafslutningen gjaldt det, som jeg før nævnte, først og fremmest om at skaffe Skoleskibe, Ministrygningsfartøjer og Inspektionskibe.

De to Fregatter og 1 Corvet blev indkøbt, og engelske og tyske Ministrygningsfartøjer overtoges fra de Allierede.

Derefter maa al Vægt lægges paa Tilvejebringelsen af egentlig

Krigsskibmateriel.

Forhandlingerne fortsattes derfor med England om Laan, Leje eller Køb først af 3 Undervandsbaade, og denne Sag er gaaet i Orden nu i Efteraaret. Dog ikke uden Vanskeligheder fra radikal politisk Side, som det vist er almindelig bekendt.

Men Sagen blev dog gennemført paa den efter min Mening tilfredsstillende Maade, at Baadene lejedes for 3 Aar for 1/10 af Købesummen. Vil vi en Gang købe Baadene, fragaar dette Beløb i Købesummen. Lejesummen er pr. Baad pr. Aar ca. 330.000 Kr.

Baadene skal nu have et Eftersyn ved Orlogsværftet, og Udgiften hertil, der betaales af os, er bevilget.

Der har saa endvidere været ført Forhandlinger med England om Laan eller Leje af et Antal Motortorpedobaade og nogle mindre Jagere. Men herpaa er for nylig modtaget det Svar, at disse Skibe maatte købes, og da tilmed den tilbudte Jagertype ikke er tilfredsstillende, er Sagen foreløbig stillet i Bero for denne Types Vedkommende.

Med Hensyn til Motortorpedobaade venter vi nu Oplysninger fra Kommissionen i Amerika. Men bl. a. henset til Valutasituationen er jeg selv ikke alt for optimistisk med Hensyn til en hurtig Løsning af Spørgsmaalet paa denne Maade. Men vi er saa i Gang med at forsøge andre Udveje.

Den Tilvækst i militært Materiel, som vi i indeværende Aar maa bygge paa, er saaledes, foruden de 3 engelske Undervandsbaade, vore egne to store Torpedobaade, de 6 mindre Torpedobaade og Minevaabenet, herunder baade selve Minerne og Mineskibsmateriel. Dog er det som nævnt muligt at der i Løbet af Aaret vil tilgaa et Antal Motortorpedobaade.

Torpedobaadene "Willemoes" og "Huitfeldt" bliver klar til Prøveture henholdsvis ca. 1. December og i Slutningen af Februar, men de har hverken den endelige Torpedoarmering eller den endelige Artilleriarmering. Det første skyldes udelukkende Besættelsestiden, det andet dels Besættelsestiden dels Manglen paa udenlandsk, her svensk, Valuta. Leveringstiden fra Bofors er temmelig lang, og jo længere Tid, der gaar, inden Valutaen bevilges, jo længere Tid varer det, inden Baadene er fuldt ud som de skal være.

Trods den reducerede Armering er det dog et Fremskridt at faa Baadene udrustet, ikke mindst af Hensyn til Personellets praktiske Uddannelse.

Tilsvarende gælder for de 6 mindre Torpedobaade; men her vil Torpedoarmeringen straks kunne blive som projekteret, hvorimod Artilleriarmeringen ej heller vil kunne blive i Orden, før Valuta stilles til Disposition. Jeg lægger imidlertid særligt Vægt paa snarest at faa netop disse Baade færdige og udrustede, idet de vil være et udmærket Øvelsesmateriel for alt det Personel, der ikke siden 1938 og -39 har faaet militær Uddannelse paa Søen. De første skulde kunne udrustes paa Togt ca. 1/12 næste Aar.

Hvad endelig Minevaabnet angaar, sættes der alt ind paa at forøge Minebeholdningerne, og hertil haves foreløbig de fornødne Bevillinger og Valuta, ligesom Mineskibene "Lougen", "Laaland" og "Lindormen" føres tilbage til deres oprindelige Stand som Minefartøjer. "Lougen" og "Laaland" er ved at være færdige, men "Lindormen" vil først være klar om et Aars Tid.

Ser man fremefter, maa det Krigsskibsmateriel, der i den nærmeste Fremtid bør anskaffes eller bygges, være Motortorpedobaade, Undervandsbaade og mulig et Par Jagere, hvad der ligger herudover, kan endnu ikke overses. Men selv Anskaffelsen af det nævnte Materiel maa, naar nu Forsvarskommissionen er nedsat, behandles her, men paa den Maade, at der hurtigt fremsættes en foreløbig Plan, en "Tre Aars Plan" f. Ex., idet det selvsagt ikke er muligt at vente paa Kommissionens Afslutning med Anskaffelse af saa indlysende nødvendigt Materiel som det nævnte.

Men en Ting, som vi ogsaa fra militær Side maa tage tilbørligt Hensyn til, er at Materielanskaffelsen til en vis Grad maa følge Personelmulighederne.

Det vil være urigtigt at anskaffe Skibsmateriel, selv om det var muligt, i saa stor Mængde, at der ikke var Personel til at vedligeholde det og til at bemane en rimelig Del deraf.

Ogsaa derfor er det nødvendigt at sætte kraftigt ind paa Udviklingen af Personellet baade kvantitativt og kvalitativt.

Et Spørgsmaal, det i denne Forbindelse er naturligt at berøre, er hvad der skal gøres med "Peder Skram", de tilbagekomne 4 Torpedobaade og vore gamle Undervandsbaade.

"Peder Skram" bør sælges til Ophugning. Naar dette ikke allerede er gjort, skyldes det visse naturlige Overvejelser om Anvendelse af Skibet i en mulig Nødssituation.

Om de 4 Torpedobaade har der for Søværnets Myndigheder gjort sig forskellige Synspunkter gældende. Som Hjelpefartøjer, som Maalskibe, Maalslæbning, Forsøgsbaade m. m. kunde de være anvendelige efter en Istandsættelse. Paa den anden Side staar Anvendelsen af de Pengemidler, Søværnet har eller faar til Disposition; de er ikke og vil ikke blive ubegrænsede og bør derfor bruges til saa effektive Formaal som muligt. Nogen definitiv Afgørelse er endnu ikke truffet.

Af Undervandsbaadene er Undervandsbaadene af H-Klassen de eneste, der kan være Tale om at istandsætte, og henset til Betydningen af at have anvendeligt Materiel til Oplæring og Træning af Undervandsbaads-

personel er det muligt, at et Antal af disse Baade vil blive istandsat. De øvrige Undervandsbaade er stillet til Realisation undtagen 3 til forskellige Forsøg.

Før Kystdefensionens Vedkommende eksisterer de tidligere Forter og Batterier, men Armeringen er gennemgaaende forældet og Ammunitionsbeholdningerne ikke tilstrækkelige; tilmed mangler Ildledelsesanlæg og Meddelelsesmidler i stor Udstrækning, men den største Mangel er dog det ringe Antal A-L-Kanoner, et Forhold, der snarest bør bringes i Orden, men som ogsaa er afhængig af Valutaforholdene.

Før Tiden er man ved at forbedre Fladbane-Armeringen paa visse af Forterne, og et vigtigt Moment er det, at Trekroner igen overgaar til Kystdefensionen. Baade 9. April 1940 og Erfaringer fra Udlandet understreger stærkt Betydningen af Havnebatterier. Der er ved at blive udarbejdet Planer for Batterier paa Bornholm, ved Rønne og Nexø, og efter Besættelsestiden er en Del Batterianlæg overtaget og under Bevogtning eller Tilsyn. Disse sidstes endelige Skæbne maa afgøres i Forsvarskommissionen.

Naar Vanskelighederne ved Genopbygningen har været store inden for den sejlene Del af Søværnet, gælder dette ikke mindre - snarere i om muligt endnu højere Grad - for Kystdefensionens Vedkommende. Der har især været for lidt Personal til Raadighed og for lidt kvalificeret Personal, alle Ruller og Fortegnelser manglede o.s.v.

Men det er i høj Grad at haabe, at Kystdefensionens Personalspørgsmaal - som aldrig siden 1932 har været rationelt løst - nu maa blive det ved Forsvarskommissionens Arbejde.

Med Hensyn til de større tekniske Virksomheder ligger Forholdene saaledes, at Arbejdet i det sidste Aar langt har overskredet disse Virksomheders normale Capacitet; hertil kommer yderligere Vanskeligheden ved at faa Arbejde udført andre Steder; alle Steder er der Mangel

paa Arbejdskraft i Forbindelse med Ordre langt ud i Fremtiden. Heller ikke de nyantagne Arbejderes Kvalitet har i alle Tilfælde været tilfredsstillende. Aaret har paa ingen Maade været let for disse Institutioner, og nogen Andring i den nærmeste Fremtid er der næppe at se, selv om Orlogsverftets overvældende og forcerede Arbejde i dette Aars første Halv-aar vel er blevet lidt naturligere.

Søminevæsenet led allerede før Krigen af udtalt Pladsmangel, og dette Forhold er yderligere accentueret ved alt det nye Materiel, der nu skal skaffes Plads til. Udskillelse af en Radio-Radar Afdeling synes en Nødvendighed.

Om Søværnets Flyvevæsen vil det være naturligt at sige et Par Ord i Forbindelse med hele Luftvaabnets Genopbygning.

Det er et saa vigtigt Led af det samlede Forsvar, at uden Luftstyrker vil baade Hærens Personel og Søværnets Skibe og Forter være fuldstændig prisgivet i en kommende Krig. Herom er alle enige.

Jeg skal ikke foregribe en kommende Ordning paa dette Omraade; det maa Forsvarskommissionen afgøre. Men at man i Princippet bør gaa ind for et selvstændigt Luftvaaben, er jeg ikke i Tvivl om.

Opbygningen - baade administrativt og materielt - har haft sine Vanskeligheder, og naar disse her tilsyneladende har været større end inden for de to gamle Værn, skyldes det, at det paa en Maade er noget helt nyt, der skal skabes, og dog bør det alligevel have Rødder i allerede eksisterende Organisationer, og tilmed 2 af helt forskellig Struktur.

Men jeg er overbevist om, at den Sagkundskab, der staar til Raadighed baade med Hensyn til Krigserfaringer og med Hensyn til særlige danske Forhold, vil kunne gennemføre Sagen paa rette Maade. Med Hensyn til Materiellet er det vist almindelig kendt, at der i Forsommeren blev opnaaet en Bevilling paa ca. 17 Mill. Kroner til Indkøb af Materiel hovedsagelig i England. Det omfatter baade Basismateriel og flyvende Materiel; det sidste er alt til Øvelses- og Uddannelsesformaal. Kun det faatallige danske Personel, der under Krigen eller en Del af denne var

uden for Danmarks Grænser, har nogen Erfaring i Flyvning med moderne Luftfartøjer. Men paa dette Personel maa vi bygge videre. Uddannelsen af Personel, baade af det flyvende og af Basispersonellet, bl. a. Mekanikere, Radiopersonel m. m. er derfor foreløbig det vigtigste Spørgsmaal.

Og man maa gøre sig klart, at det selv med en energisk Indsats vil tage Aar, inden Danmark har blot et beskedent, men effektivt Luftvaaben.

Inden jeg nu gaar videre til andre Spørgsmaal, kunde det være naturligt at standse lidt ved disse tre operationsmæssigt set vigtigste Omraader: Flaaden, Kystdefensionen og Flyvevæsenet.

Der er netop i Dag gaaet 18 Maaneder siden Befrielsen. Hvor langt er vi naaet i disse Maaneder? Er Resultatet tilfredsstillende?

Der er ingen Tvivl om, at Personellet af alle Grader og af alle Kategorier af baade det militære og det civile har arbejdet med Energi og Villie for at komme igennem, for manges Vedkommende ved forceret Arbejdstempo og uden Hensyn til en mere normal Arbejdstid, og det er let ved hver enkelt Institution eller Myndighed at nævne alle de forskellige Ting, der er naaet, og som kun er naaet ved energisk og dygtig Indsats. Og selv tror jeg stort set ikke der de fleste Steder kunde være naaet videre.

Hvoraf kommer det da, at man til Tider kan synes, vi endnu er for langt tilbage?

Jeg tror det skyldes tre Ting, Dels er det Bevistheden om - en Bevisthed vi netop har som militære - at vi ikke med det Materiel og Personel, som Værnene i Dag raader over, kan gøre en virkelig militær Indsats i en mulig kommende kritisk Situation.

Dels skyldes det en vis Usikkerhed over for Fremtiden. Villandets Befolkning gaa ind for et virkeligt Forsvar? Er Villien, der saa klart var til Stede i Foraaret 1945, ikke aftagende? Kommer det defaitistiske radikale Parti ikke igen til at spille en Rolle? o.s.v.

Og endelig tror jeg, at den Følelse af almindelig Skuffelse, og vis Utilfredshed, Ufordragelighed og stærkt udviklet kritisk Sans, som

mere eller mindre præger alle Mennesker i denne Tid, ogsaa bevidst eller ubevidst indvirker paa vort Syn paa vore egne Forhold.

Ser vi lidt nærmere paa disse tre Forhold:

- 1) Værnenes manglende Evne til for Øjeblikket og i den nærmeste Fremtid at kunne yde den Indsats vi ønsker,
 - 2) Usikkerheden overfor Fremtiden og
 - 3) Almindelig Depression
- saa er det en ^{første} Realitet, der kun maa anspore os til yderligere Anstregelser; men kun 1 1/2 Aar efter et absolut Nulpunkt kan ingen vente Værn af blot tilnærmelsesvis fuld Effektivitet. Det andet kan diskuteres og givet er det, at vi i den Henseende alle vil komme ud for Skuffelser; men der er for mig ingen Tvivl om, at Forsvarsvillien er til Stede hos den langt overvejende Del af Befolkningen, og at det Resultat, som Forsvarskommissionen vil komme til, derfor bliver positivt.

Men Skuffelserne og Utaalmodigheden vil komme paa den Maade, at vi ikke synes, Udviklingen og Oplysningen gaar saa hurtigt, som vi kunde ønske, og netop for Tiden maa vi være forberedt paa, at de meget vanskelige Valutaforhold kan forhale Anskaffelser fra Ulandet. Men at der baade fra Marinestabens og fra Ministeriets Side sættes alt ind paa at søge disse Vanskeligheder overvundet, er en Selvfølge.

Hvad det tredje Punkt angaar er der næppe andet at gøre end at søge at bekæmpe disse mere negative Følelser.

I Fortsættelse af Bemærkningen om Valutaproblemet skal jeg lige nævne et Par Ord om Økonomi i Almindelighed.

Der er her Grund til at mindes et Ord af Admiral Lord Fischer. Paa et Tidspunkt, hvor den engelske Flaade havde økonomiske Vanskeligheder, understregede han Gang paa Gang, at enhver Penny af Flaadens Budget skulde anvendes effektivt paa at styrke Flaadens Kampkraft.

Dette er under alle Forhold rigtigt, men ikke mindst, naar Budgetterne er begrænsede, og vi maa alle vise Forstaaelse af Berettigelsen af dette Ord.

Det er ikke tiltalende at være smaalig, heller ikke i Pengesa-

ger; men det kan være nødvendigt. Jeg kan nævne, at Søværnets ordinære Budget efter Krigen har været 32 Mill. Kroner i Finansaaret 1945-46 og 48 Mill. Kroner i Finansaaret 1946-47.

Hertil kommer ekstraordinært bevilget 45 Mill. Kroner bl. a. til Køb af 2 Fregatter og 1 Korvet, til Leje og Eftersyn af de 3 engelske Undervandsbaade, til Færdigbygning af de 6 Torpedobaade og til Indkøb af Radarmateriel.

Jeg skal nu tage nogle enkelte Spørgsmaal og Begivenheder frem, idet jeg naturligt maa forudskikke, at ikke alt og ikke alle Institutioners forskellige Arbejde kan medtages.

Det vigtigste, der for Forsvaret er sket i det forløbne Aar, er Nedsættelsen af Forsvarskommissionen.

Det skete ved Lov af 11. April i Aar, og heri er Kommissionens Arbejde nærmere præciseret, idet § 2 lyder: Kommissionens Opgave er at udarbejde en samlet Plan med tilsluttende Lovforslag for Ordningen af Danmarks fremtidige Forsvar som suveræn Stat og under Hensyntagen til dets Stilling som Medlem af de forenede Nationers Organisation.

I den af Kommissionen afgivne Betænkning ønskes taget Stilling til den fremtidige Ordning af Samvirket mellem Forsvarets enkelte Dele og til Spørgsmaal vedrørende Forsvarets Forbindelse med Udenrigstjenesten Statens civile Administrationsgrene samt for Industriens Vedkommende dennes Samarbejde med Forsvarets tekniske Virksomheder.

Det er imidlertid givet, at en Genopbygning af Værnene ikke kan vente til Kommissionen har løst denne Opgave, og det blev derfor ogsaa i Statsministerens Tale ved Rigsdagens Aabning udtalt:

"For Forsvarskommissionens Vedkommende maa Bestræbelserne efter Ministeriets Opfattelse være rettet imod dels at forberede den kommende Nyordning af Landets Forsvar under Hensyntagen til vort Lands internationale Forpligtelser og Viljen til at have Danmarks Selvstændighed, dels under Hensyn til indvundne Erfaringer og Landets økonomiske Muligheder og uden at foregribe den kommende Nyordning at finde Formen for en midlertidig Genopbygning af vore Værn saavel personelt, som hvad Materiel angaar, til Løsning af foreliggende

Opgaver i den Periode, der maatte hengaa, indtil den endelige Ordning af vort militære Beredskab kan vedtages og føres ud i Livet". Det vil sige, at Kommissionens Arbejde deler sig i to Dele: En foreløbig Plan og derefter en endelig Plan. Senere har Forsvarsministeren bekræftet denne Opfattelse, og jeg har forstaaet, at denne Del af Arbejdet vil blive optaget paa Kommissionens førstkommende Møde i næste Uge.

Det er ogsaa ganske nødvendigt, at man snarest faar en politisk og økonomisk Klaring om den nærmeste Fremtid. I Marinestaben har man selv sagt indgaaende behandlet den militære Side af Sagen; men hvor mange Penge kan man regne med at faa bevilliget? Førman ved det, kan en regulær 2-, 3- eller 5-Aars Plan ikke udarbejdes i Detailler. Bevilges mindre end man militært ønsker - hvilket er det sandsynlige ikke blot her, men ogsaa i alle andre Lande og til alle Tider, undtagen naar Krigen er kommet - maa man søge at opstille en Rækkefølge af de militære Ønskers Vigtighed. Men dette er særlig inden for Søværnet ingenlunde let. I de af Marinestaben opgjorte naturlige Ønsker for den nærmeste Tid indgaar Skibsanskaffelser, Rekonstruktion af egne Skibe, Rekonstruktion af Kystdefensionen, Anskaffelse af A. L. Skyts og Ammunition, Udvidelse af Søartilleriets og Søminevæsenets Værksteder, Bygning af Mathkasernen, Udvidelse af Søofficers- og Kvartermesterskolerne, Bygning og Indretning af en Uddannelseslejr for Eksercerskoler og endelig Indretning af en Kommandostation for Søværnskommandoen, Marinestaben og Efterretningsstationen.

Forsvarskommissionens Arbejde bliver af overordentlig stor Betydning, og mange og ogsaa vanskelige Spørgsmaal skal der finde deres Løsning.

For at nævne et Par af de vigtigste: Enhedskommando eller ikke, Luftvaabnets Stilling, Hjemmeværnets Organisation o. s. v.

Spørgsmaal af den mest indgribende Betydning for det samlede Forsvar.

En Sag af en hel anden Art, men som er noget Nyt og ogsaa udadtil har sin Betydning, er Oprettelsen af en Marinekommando paa Grønland.

Det var efter Krigen klart, at Søværnet snarest igen burde optage det afbrudte Arbejde paa Grønland, Fiskeriinspektion og Opmaaling,

men yderligere var det af Betydning, at Danmark ogsaa militært manife-
sterede sin Suverænitet, og dette i Forbindelse med andre naturlige Øn-
sker førte til at en Marinekommando under Ledelse af en Orlogskaptajn
og ialt bestaaende af 29 Mand i Forsommeren afsendtes til Grønland. Det
er mellem Søværnskommandoen og Generalkommandoen aftalt, at de militæ-
re Forhold paa Grønland er underlagt Søværnskommandoen.

En Instruks blev udfærdiget for Chefen for Grønlandske Mari-
nekommando i Forstaaelse med Udenrigsministeriet og Grønlands Styrel-
se.

Foruden de naturlige militære Opgaver, der kan komme til at
foreligge, paahviler det Marinekommandanten:

1. at være Raadgiver for den civile Øvrighed i alle Spørgsmaal af
militær og luftfartsmæssig Karakter, samt at meddele danske
Myndigheder paa Grønland saadanne maritime. militære og luft-
fartsmæssige Oplysninger, som er af Betydning for Udførelsen
af deres Tjeneste,
2. at overtage og varetage Forbindelsen mellem den civile Øvrighed
og fremmede militære Styrker for saa vidt angaar rent militæ-
re Forhold,
3. at være Marineministeriets Befuldmægtigede med Hensyn til For-
holdsregler vedrørende Fyrbelysning, Søafmærkning m. m., alt
for saa vidt angaar grønlandske Farvande,
4. at være til Disposition for Søkortarkivet ved at tilrettelægge
samt eventuelt udføre mindre Opmaalingsarbejder paa Søen,
5. at være til Disposition for Geodætisk Institut paa Omraader,
hvor dette maatte vise sig ønskeligt,
6. at assistere Enheder af Søværnet, som uden at være ham under-
lagt, tager Station paa Grønland,
7. at vejlede ved Etablering af en eventuel Basisordning for en
mulig Lufttjeneste paa Grønland,
- ~~8.~~ at være til Raadighed ved eventuelle Rednings- eller Bjergnings-

arbejder paa Søen.

Knap 30 Mand ialt kan selvsagt kun demonstrere dansk Villie og væsentligt virke symbolsk; det er kun en Begyndelse til en mere udbygget Garnison, der i Forbindelse med Inspektionsskibe, Opmaalingsskibe og Luftfartøjer med Tiden ogsaa reelt skulde kunne være medvirkende til Hævdelse af dansk Højhedsret.

Søværnets Besejling i Sommer paa Grønland har kun været paa Vestkysten, men til Gengæld har der ogsaa været nok at gøre baade med Inspektion og Sejlads med særlige Passagerer og Hjælp for Videnskabsmænd deroppe.

Jeg kan i denne Forbindelse nævne, at der paatænkes udsendt en Expedition til Pearyland - Grønlands nordligste Del - i 1947 og 1948.

Expeditionen, der væsentlig har videnskabelige Formaal, er ganske naturligt stærkt støttet af Statsministeriet og Udenrigsministeriet, og Søværnets Bidrag hertil skulde være den nødvendige Flyverassistance.

Da det i det Hele vil være nødvendigt at have egnet Luftfartsmateriel til Forbindelse med Grønland og Færøerne og til Flyvning paa Grønland, er man for Øjeblikket i Gang med at købe 4 eller 6 Catalina Maskiner i Amerika; de 3 er bevilligede og bestilte, de næste er nu afhængige af Bevillingsmyndighederne.

Ogsaa paa Færøerne findes for Tiden dansk Marinepersonel, nemlig til Betjening af den Loran-Station, der er oprettet ved Vaag paa Suderø.

Besætningen kom op over Hals og Hoved i Sommer for at undgaa et amerikansk Betjeningsmandskab, der skulde afløse det engelske, der var der. Og Englænderne maste paa for selv hurtigt at komme hjem. Senere har de ikke været efter at trække sig tilbage, og der har været nok saa meget Besvær med det Spørgsmaal. Stationen, som er et Led i en Kæde af tilsvarende Stationer for Sikkerhedstjenesten for Atlanterhavsflyvningen, har nu i flere Maaneder paa den allerbedste Maade været betjent af det danske Personel.

Om faa Dage skal Afstemningen som bekendt finde Sted paa Færø-

erne, og rent bortset fra nationale og mere følelsesbetonede Synspunkter vil det for Flaaden betyde et meget stort Tab, om dansk Suveranitet bortfaldt.

De islandske og færøske Farvande har betydet overmaade meget for vor Sømands-Uddannelse, baade Sejladsen med Inspektionsskibene og de særlige Skoletogter, der har benyttet vore Biånde i det nordlige Atlanterhav.

Nu er Island gaaet, og gaar saa ogsaa Færøerne, har vi kun Grønlandske Farvande tilbage, hvor vi kan gaa og komme, som vi vil, og det er for lidt.

Vi gaar nu tilbage til de mere hjemlige Forhold igen og jeg skal i store Træk nævne, hvad der er foregaaet i det forløbne Aar, og hvad der kan forudses at ville ske i det kommende.

Først Udrustningerne:

Indtil Begyndelsen af Oktober 1946 har der været udrustet:

Til Skoleuddannelse:

De 2 Fregatter samt Korvetten "Thetis".

Til Minestrygning:

3 M-Baade,

8 MS-Baade,

8 ME-Baade og

18 MR-Baade.

Endvidere har været udrustet Opmaalings-skibet "Hejmdal" som Inspektionsskib paa Grønland (her har Inspektionsskibene "Maagen" og "Ternen" ogsaa været udrustet),

samt Korvetten "Thetis" som Inspektionsskib paa Færøerne og i Nordøen.

Endelig er Kystbevogtningstjenesten opretholdt med ca. 10 Kuttere med den Hovedopgave at hindre illegal Trafik over Søen fra Tyskland.

Af Hensyn til Gennemførelsen af den teoretiske Befalingsmands-uddannelse og for at faa Mulighed for at komme i Gang med den egentlige militære Uddannelse paa Søen samt for at kunne hjemsende noget af det Personal, der mod eget Ønske holdtes inde i Henhold til Bemyndigelses-

loven, har det imidlertid været nødvendigt at skære Ministrygningstjenesten væsentlig ned fra Begyndelsen af Oktober d. A., saa denne Tjeneste fra dette Tidspunkt kun kommer til at omfatte 3 M-Baade, 8 (senere kun 6) ME-Baade og 5 MR-Baade ialt 16.

Til Gengæld vil der saa være Mulighed for Gennemførelsen af Kvartermester- og Underkvartermesterskolerne med et større Antal Elever, samtidig med at begge Fregatterne kan holdes udrustet hele Vinteren som Skoleskibe for Mathelever.

Endvidere paaregnes i Vinterens Løb - saa snart Færdigbygning og Eftersyn er tilendebragt - udrustet: Torpedobaaden "Willemoes" og 2 (evt. 3) Undervandsbaade af U-Klassen samt 2 Bevogtningsfartøjer af "Springeren"-Klassen og 1 Minefartøj ("Lougen"). Formaalet med disse Udrustninger er Uddannelse af Mobiliseringsbesætninger.

Med Henblik paa den kommende Sommer paaregnes følgende Udrustninger:

- 1 Fregat til Kadetuddannelsen,
- 1 - - Mathelevuddannelsen,
- 1 Korvet - Inspektionstjeneste,
- 1 Opmaalingskib ("Hejmdal") til Grønland,
- 1 - ("Freja") til indre danske Farvande og til egentlig sømilitær Opmaalning,
- 2 store Torpedobaade ("Willemoes" og "Huitfeldt"),
- 2 Torpedobaade ("Kriger" og "Krabbe"),
- 3 Undervandsbaade af U-Klassen og Kongeskibet "Dannebrog".

Kystbevogtningstjenestens og Ministrygningstjenestens Omfang som i indeværende Vinter.

For Ministrygningstjenesten gælder dog, at Antallet af tysk bemandede Ministrygere fra April-Maj 1947 vil blive forøget af Hensyn til Færdigstrygningen af Skagerrak-Spærringen.

Kystdefensionen:

Arbejderne her har i det væsentlige omfattet:

- a) Oprydning og Konservering af de tidligere tyske Kystbefæstningsanlæg, saaledes at man nu praktisk taget ikke kan komme videre, før vi har en Afgørelse fra de Allieredes Side om vi kan overtage de tidligere tyske

Kanoner, eller om disse Kanoner skal ødelægges.

- b) Istandsættelse af danske Forter og Kystværker omkring København.
- c) Uddannelse af Befalingsmandselever.
- d) Uddannelse af Kanonbesætninger til 20mm, 75mm og 12 cm Skyts.

I det kommende Aar vil Uddannelsen af Befalingsmandselever fortsætte, og Hovedvægten vil med Henblik paa Mobilisering blive lagt paa Uddannelse af Besætninger til Flakfortets 21 cm Kanoner.

Flyvevæsenet.

Marineministeriets og Krigsministeriets Fællesindkøb af Luftfartøjsmateriel m. v.

6 Stk. Proctor Forbindelsesluftfartøjer
15 " K. Z. II Trainers.

Under Levering:

26 Stk "Spitfire XI" - (Skolejagere)
44 " "Oxford" - (2-Moterers Overgangsluftfartøjer)
5 " "Sea Otters" Amfibieluftfartøjer (Forbindelsestjeneste, Air-sea-rescue o. l.)
26 " "Harvard" (Overgangs-Skoleluftfartøjer til Jagere)

101

10 " "Harvard", cannibalized- (Reservedelsluftfartøjer)

Reservedele til ovenanførte Luftfartøjer.

Materiel til 5 Stations-Hovedkvarter.

Ved at afslutte Kontrakt om:

2 Stk. "Catalina" Amfibieluftfartøjer
+1 " "Catalina", Reservedelsluftfartøj
haabes suppleret med 3 Stk. "Catalina" - Reservedele.

Flyveruddannelse:

Foruden Uddannelse i England af en Del Flyvere og teknisk Personel har der været oprettet en elementær Flyveskole paa "Avnø" for Personel fra Flaade og Hær.

Fra Flaaden har deltaget 10 Søofficerer (Linien), hvoraf 3 er afgaaet i Uddannelsens Løb.

Skolen paabegyndtes 1. Maj og afsluttes i December d. A.

I det kommende Aar paaregnes følgende Skoler oprettet:

Overgangsflyveskole paa Karup Flyveplads.

"Harvard"s (Jagerovergangsluftfartøj)

Paabegyndes Beg. af Januar 1947. (6 Mdr.s Varighed).

Oxford Flyveskole paa Karup Flyveplads.

"Oxford", 2-Mot. Overgangsluftfartøj.

Paabegyndes Beg. Januar 1947.

Fra ca. 1/7 Kursus for Flyvere fra Overgangsflyveskolen, der er egnet til videre Flyveruddannelse, dog ikke som Jagerflyvere.

Jagerflyveskole paa Aalborg Vest.

"Spitfire".

Paaregnes begyndt Beg. Februar 1947.

Fra ca. 1/7 tilkommanderes Elever fra Overgangsflyveskolen, der er egnet som Jagerflyvere.

En Elementær Flyveskole forventes oprettet paa "AVNØ" i Maj 1947.

Uddannelse og Træning af Personel paa "Sea Otters" og "Catalina", saa snart dette Materiel modtages. (Til "Catalina" forventes een Besætning først uddannet i Amerika).

Der vil blive søgt oprettet en Mekanikerskole i Løbet af 1947.

De tekniske Institutioner:

For alle disse gælder, at de i det forløbne Aar har været mere end fuldt beskæftigede med:

Reparations- og Vedligeholdelsesarbejder saavel paa Skibsmateriel som paa Materiel i Land,

Endvidere med Rekonstruktionsarbejder, Nybygninger og Nyanskaffelser.

Og saaledes vil det kommende Aar sikkert ogsaa forme sig for disse Institutioner, idet dog Hovedvægten for Arbejdet i det kommende Aar maa forventes lagt paa Nybygningerne,

Nyanskaffelserne og

Rekonstruktion

saaledes, at Søværnet herigennem i nogen Grad kan gen erhverve Grundlaget for at kunne optræde med en vis militær Styrke.

Søminevæsenet har endvidere - gennem Mineuskadeliggørelsesholdene - været travlt beskæftiget med Uskadeliggørelsen af Miner saavel paa som udenfor Kysterne - et Arbejde, der ligeledes vil blive fortsat det kommende Aar.

Men udover hvad der er sket her hjemme har Forbindelsen med Udlandet været livlig.

Først og fremmest har en stor Del særlig af det yngre Officers- og Kvartermester-Personel været paa kortere eller længere Tjenesterejser, særlig til England, men ogsaa til Sverige og Amerika, dels for specielle Formaal, dels for at gennemgaa Kursus og Skoler af forskellig Art. Ialt har godt og vel 100 Officerer, Ingeniører og Kvartermestre saaledes været ude i kortere eller længere Tid.

Endvidere har der været en Del fremmede Flaadebesøg her i Landet; og ikke alene den mere fornøjelige Side af disse Besøg, men endnu mere det Udbytte som Søværnets Personel, baade militært og civilt har ved at træffe Personel fra andre Lande med samme Interesser og samme Problemer anser jeg for at være af stor Betydning. Og der er her meget at indhente fra de 6 Aar, vi var lukket inde.

Ogsaa Skoleskibenes og Inspektionsskibenes Udenlandstogter lægger jeg Vægt paa i denne Henseende.

Endelig skal jeg til sidst komme ind paa nogle Personelspørgsmaal.

Den Mangel paa Personel af alle Kategorier, som i saa høj Grad har gjort sig gældende lige fra Foraaret 1945, er kun i ringe Grad blevet bedre.

Indskrænkningen af Ministrygningen hjalp noget, men til Gen-gæld blev saa en Del Personel hjemsendt, som havde været holdt inde i Henhold til Bemyndigelsesloven.

Opgaver er der stadig nok af, og efterhaanden som Skibsmateri-ellet forøges, kræver dette selvsagt først og fremmest Personel,

De større Klasser paa Søofficersskolen har endnu ikke rigtig begyndt at gøre sig gældende; dog var det et Lyspunkt, at der forleden udnævntes 9 Maskinkadetter til Undermaskinmestre.

For Math-Elevernes Vedkommende ønskede i Aar kun 23 at fort-sætte som Mather, og der er stadig mange ledige Numre i Underkvartermestergraderne og i Kvartermestergraderne.

Kvartermesterskolen og Underkvartermesterskolen kommer dog nu i Gang; og for saa hurtig som muligt at faa udfyldt de ledige Numre bliver den de to første Aar afkortet til ca. 8 Maaneder.

Dette er af andre Grunde i og før sig ikke ønskeligt, men man vil paa den Maade opnaa i Løbet af 2 Skoleaar at komme til Dato.

Et stort Savn er det, at der endnu ikke kan oprettes nogen Of-ficersskole, ikke mindst af Hensyn til den nuværende Mangel paa stabs-uddannede Officerer, der er meget følelig.

Det er muligt det til næste Aar bliver nødvendigt at sende et Antal Officerer til Stabsuddannelse i Sverige.

Den Personelbegivenhed, der ogsaa udadtil har vakt størst Op-sigt, var den Demonstration, som udvistes af Mather og Underkvartermestre den 30'August i Aar. Det skyldtes som bekendt hovedsagelig de paa-gældendes Lønforhold; men selv om det er rigtigt, at ikke mindst Underkvartermestrenes Lønninger særlig for de gifte er lave, er en saadan De-monstration selvsagt ganske forkastelig og et meget alvorligt Brud paa Disciplinen, der ikke paa nogen Maade kan tolereres.

Da Sagen maa undersøges til Bunde, har Afhøringen taget ret lang Tid, men er dog nu ved at være afsluttet.

Jeg skal nævne, at de paagældende Foreninger senere ved Skri-

velse af 26'September til Marineministeriet har taget bestemt Afstand fra Aktionen.

Genopbygningen af Søværnet er baade moralsk og materielt et stort og vanskeligt Arbejde, der vil tage Aar, inden det er bragt i Orden.

Søværnet er nu hverken med Hensyn til Disciplin, til Uddannelsesstandpunkt eller materielt, som det bør være. Overraskende er dette vel ikke efter den Tid, der er gaaet og de Omvæltninger, der er sket, men saadan er det.

Og kun ved den yderste Indsats af alle, militære som civile, ældre og yngre af alle Kategorier kan Søværnet bringes paa Fode igen.

Men det kan gøres. Og det skal gøres, og at det vil blive gjort er jeg ikke i Tvivl om. Men det tager Tid; og her gælder det om ikke at tabe Taalmodigheden.

Vi maa alle huske paa, at set med Historiens Maalestok er det kun et ringe Spand af Tid, vi lever og virker i; vi er kun et enkelt Led i Generationernes Række, men med det fulde Ansvar baade overfor de bortgangne og overfor kommende.

V. M. M.